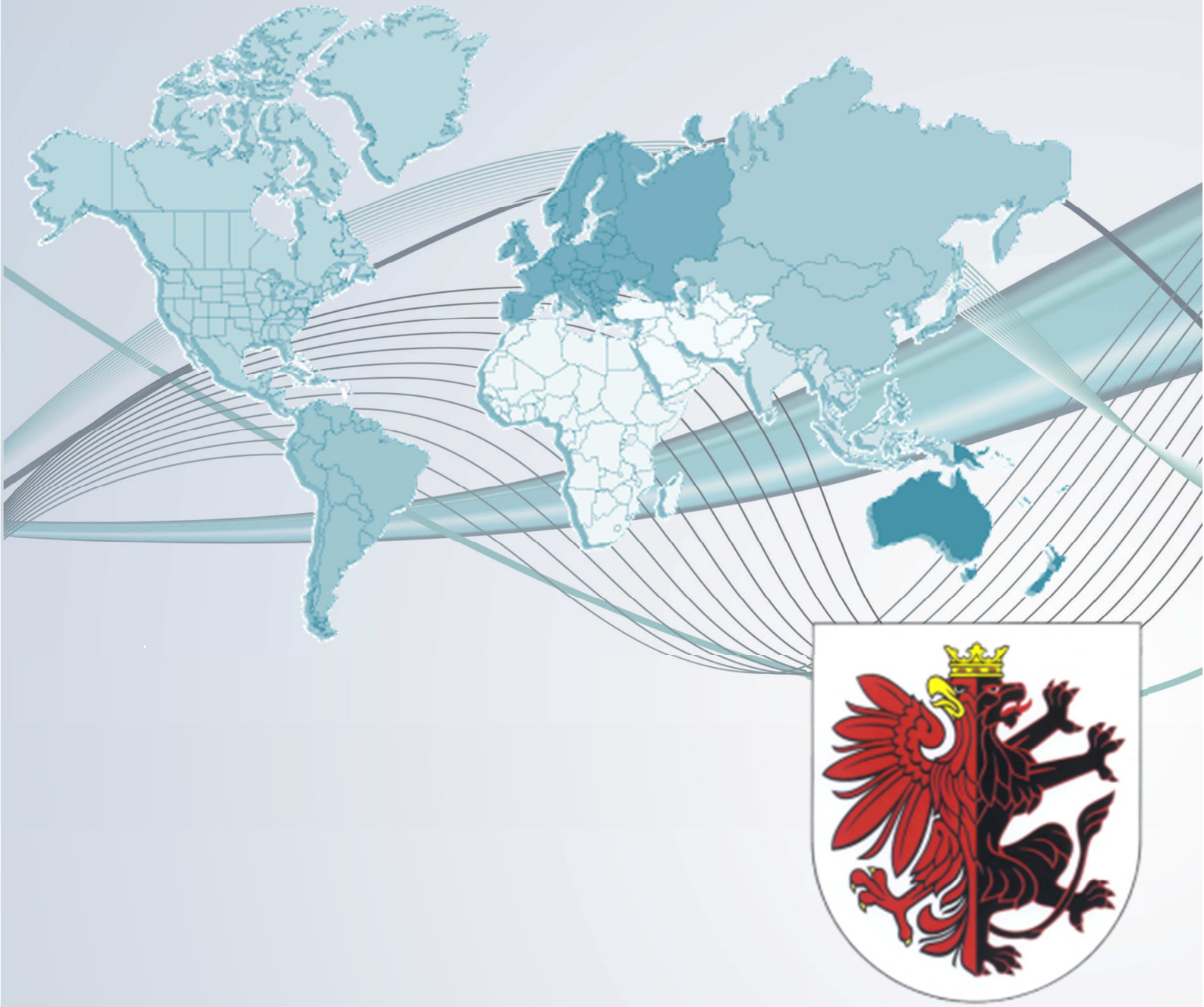

KIERUNKI PROMOCJI GOSPODARCZEJ REGIONU KUJAWSKO-POMORSKIEGO

KIERUNKI PROMOCJI GOSPODARCZEJ I WSPARCIA DLA INTERNACJONALIZACJI PRZEDSIĘBIORSTW WOJEWÓDZTWA KUJAWSKO-POMORSKIEGO NA LATA 2015-2020

1. Wprowadzenie

Pod względem liczby ludności województwo kujawsko-pomorskie należy do stosunkowo niedużych regionów Unii Europejskiej. W roku 2009 liczba ludności wynosiła 2,068 mln mieszkańców, co stanowiło ok. 0,4% populacji UE. Region kujawsko-pomorski cechuje przeciętny poziom rozwoju gospodarczego. W 2008 roku PKB/cap osiągnął 12.200 PPS (niespełna połowę jego przeciętnej wartości w Unii Europejskiej). Był to jednak poziom wyższy niż odnotowano na niektórych obszarach nowych krajów członkowskich UE, w szczególności w regionach: rumuńskich, bułgarskich, węgierskich i słowackich. Równocześnie województwo w skali posiadanego terytorium i ludności zajmuje 10 miejsce w skali kraju jednak wytwarzany PKB stawia je już na 8 pozycji.

Z uwagi na tradycje industrialne, korzystne położenie komunikacyjne oraz bliskość dużych miast Polski województwo kujawsko-pomorskie wykorzystało w większym stopniu potencjał w zakresie pozyskania inwestycji na środki trwałe w przemyśle, niż na potrzeby pozostałych działów gospodarki. Istnieją przy tym jeszcze rezerwy wynikające z potencjału ludnościowego. Jest to zarazem zjawisko charakterystyczne dla regionów, które osiągnęły zbliżony poziom rozwoju gospodarczego.

W przyszłości napływ inwestycji warunkowany będzie dalszym wzrostem gospodarki, a także utrzymaniem lub wręcz powiększeniem potencjału ludnościowego. Zauważyć można bowiem, iż istnieje silny związek pomiędzy absorpcją inwestycji na środki trwałe, a wielkością zaludnienia i wartością uzyskiwanego produktu krajowego w regionach.

W odniesieniu do inwestycji przeznaczonych na tworzenie środków trwałych w przemyśle sytuacja jest trochę inna, gdyż na przepływy kapitału mają wpływ walory lokalizacyjne poszczególnych regionów, tradycje przemysłowe, położenie komunikacyjne oraz zachęty stosowane przez władze państwowe i regionalne.

W Regional Innovation Scoreboard 2014 województwo kujawsko-pomorskie zostało sklasyfikowane, jako tzw. „skromny innowator" wśród europejskich regionów (podobnie jak 10 innych województw), zajmując tym samym 14 miejsce wśród polskich regionów.

2. Stan istniejący.

2.1. Informacje ogólne o regionie

Województwo kujawsko-pomorskie posiada stosunkowo dobrze rozwinięte wszystkie podstawowe gałęzie gospodarki. W skali kraju region wykazuje wysoki potencjał przemysłowy, rolniczy, uzdrowiskowy i turystyczny. Województwo posiada gęstą, równomiernie rozwiniętą sieć osadniczą z centralnym położeniem głównych ośrodków, co stwarza dogodne warunki obsługi ludności na każdym poziomie hierarchicznym i funkcjonalnym. Dośrodkowy układ sieci transportowych umożliwia stworzenie efektywnego systemu regionalnego transportu publicznego, jednakże dostępność transportowa w relacjach międzynarodowych i międzyregionalnych jest słaba.

Region należy do najsłabszych w kraju w kwestii trwale wysokiego poziomu bezrobocia i mało rozwiniętej przedsiębiorczości. Niski jest także poziom kapitału ludzkiego i społecznego. Istniejące przedsiębiorstwa w większości nie są innowacyjne i mało inwestują w działalność badawczo-rozwojową. W ujęciu podregionalnym województwo charakteryzuje się dużymi dysproporcjami w rozwoju społeczno-gospodarczym.

2.2. Regionalne inteligentne specjalizacje

Samorząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego podejmuje szereg inicjatyw służących rozwojowi innowacyjności regionu. W ostatnich latach trwały intensywne prace nad aktualizacją Regionalnej Strategii Innowacji Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2014-2020, w której określono inteligentne specjalizacje (potencjały rozwojowe) regionu. Regionalna Strategia Innowacji zaprojektowana została jako instrument rozwoju tzw. inteligentnych specjalizacji regionu (ang. smart specialisation). Określona została otwarta lista specjalizacji, która ma charakter wyjściowy. Oznacza to, że w toku wdrażania specjalizacje te będą elastycznie kształtowane – mogą ewoluować, odpowiednio do rozwoju sytuacji województwa oraz zmian zachodzących w jego otoczeniu.

Specjalizacje „wyjściowe" określone w dokumencie RSI WK-P zostały wybrane w oparciu o analizę potencjałów województwa i doświadczeń, z położeniem szczególnego nacisku na mocne strony oraz szanse pojawiające się przed gospodarką i sferą naukową województwa, określone w tym celu w toku analizy strategicznej.

Podstawą do wyboru potencjałów rozwojowych była diagnoza sytuacji oraz przeprowadzona w oparciu o pozyskane dane analiza strategiczna regionu. W wyniku analizy strategicznej potencjałów wybrano obszary, które mają szczególnie istotny wpływ na rozwój gospodarczy regionu oraz posiadają silne zaplecze naukowe prowadzące wysoko zaawansowane badania, które mogą stanowić podstawę radykalnego rozwoju innowacyjności przedsiębiorstw. Uzyskane wyniki zostały następnie poddane dyskusji na spotkaniach zespołów eksperckich pracujących nad opracowaniem Strategii.

Inteligentna specjalizacja oznacza wybór dziedzin gospodarki i połączonych z nimi obszarów nauki, na które zostanie ukierunkowana interwencja. Ma ona na celu rozwój gospodarczy regionu, poprzez radykalny wzrost innowacyjności wytwarzanych produktów i usług oraz stosowanych procesów i technologii, na bazie wdrożonych wyników wysoko zaawansowanych badań. Idea specjalizacji wynika z konieczności koncentracji ograniczonych środków, jakimi dysponują regiony UE, w celu radykalnego podniesienia innowacyjności gospodarki, która musi konkurować z coraz bardziej zawansowanymi technologicznie i innowacyjnymi gospodarkami krajów pozaeuropejskich.

Potencjały rozwojowe- inteligentne specjalizacje:

2.2.1. Najlepsza bezpieczna żywność – przetwórstwo, nawozy i opakowania

Idea specjalizacji w dziedzinie najlepszej bezpiecznej żywności wynika z funkcjonowania przestrzenno-czasowego układu, ukształtowanego jako system „od pola do stołu" wraz ze wszystkimi powiązanymi aspektami produkcyjnymi i usługowymi. Bezpieczeństwo żywności odnosi się do łańcucha żywnościowego, rozumianego jako sekwencja rozmaitych etapów i procesów zachodzących w produkcji, przetwórstwie, dystrybucji, magazynowaniu, postępowaniu z żywnością oraz jej składnikami, począwszy od produkcji pierwotnej, aż do finalnej konsumpcji. Wybór specjalizacji ma swoje korzenie w rozwiniętej kulturze rolnej regionu, wspartej wysoką i bardzo wysoką klasą gruntów rolnych oraz rozwiniętym sektorem przetwórstwa żywności. Szczególne znaczenie ma również profil regionalnych uczelni wyższych.

Planowane efekty gospodarcze: Intensywny rozwój obecnie funkcjonujących oraz tworzenie nowych innowacyjnych firm, zarówno w sektorze mikro, małych i średnich przedsiębiorstw,

jak i firm dużych. Wymiernym efektem rozwoju będzie zwiększenie efektywności i wydajności produkcji najlepszej jakościowo i bezpiecznej żywności, szersze zastosowanie biotechnologii, wzrost sprzedaży i zyskowności firm, w tym osiąganej dzięki radykalnemu zwiększeniu eksportu. Rozwój przedsiębiorstw w szeregu dziedzin szczegółowych, takich jak: przetwórstwo, uszlachetnianie, magazynowanie, dystrybucja, przy wykorzystaniu zaawansowanych aplikacji informatycznych.

2.2.2. Medycyna, usługi medyczne i turystyka zdrowotna

Specjalizacja bazuje na silnym potencjale naukowym w obszarze nauk medycznych oraz zasobach, doświadczeniu i infrastrukturze w zakresie lecznictwa sanatoryjnego, szpitalnego, usług medycznych i rehabilitacyjnych, które wspierane są przez psychologię. Szeroko rozpoznawalna funkcja uzdrowiskowa regionu pozwala oprzeć jego rozwój na specjalistycznych usługach (diagnostycznych, leczniczych, rehabilitacyjnych, uzdrowiskowych, psychologicznych), które skupione są na ruchu turystycznym oraz szeregu usług towarzyszących: noclegowych, gastronomicznych, w zakresie kultury fizycznej, sportu, rekreacji, wypoczynku oraz transportu.

Planowane efekty gospodarcze: Dynamiczny rozwój przedsięwzięć gospodarczych, opartych na wynikach działalności naukowej i praktycznym zastosowaniu w gospodarce rozwiązań z dziedziny medycyny i inżynierii biomedycznej, zapewniający rozwój sektora wysoce innowacyjnych mikro, małych i średnich przedsiębiorstw, w tym oferujących innowacyjne rozwiązania w zakresie usług medycznych i rehabilitacyjnych, korzystających z osiągnięć sektora nauki, jak i tworzonych na bazie modeli biznesowych tworzonych na uczelniach.

2.2.3. Biointeligentna specjalizacja – potencjał naturalny, środowisko, energetyka

Specjalizacja bazuje na potencjale regionu w obszarze zasobów naturalnych takich jak gaz łupkowy, wody termalne, woda, wiatr oraz biomasa. Ważnym jej elementem jest również produkcja papieru i wyrobów drzewnych, w tym w szczególności w powiązaniu z energetycznym wykorzystaniem biomasy. Specjalizacja oparta jest na silnym potencjale naukowym, który stanowią zespoły badawcze przede wszystkim z zakresu chemii, fizyki, biologii, geologii, nauk przyrodniczych, biotechnologii i medycyny.

Planowane efekty gospodarcze: Intensywny rozwój obecnie funkcjonujących przedsiębiorstw, tworzenie nowych firm, w tym również typu spin-off na bazie komercjalizacji wyników badań i wiedzy w obszarze poszukiwań zasobów naturalnych oraz wykorzystania badań z obszaru chemii i biologii. Rozwój przedsiębiorstw, tworzenie nowych firm i pozyskiwanie inwestorów z poza regionu w obszarze eksploatacji obszarze eksploatacji gazu łupkowego, źródeł geotermalnych oraz w przyszłości być może ropy naftowej z łupków. Rozwój energetyki odnawialnej bazującej na biomasie, wodzie i wietrze, w tym w szczególnie na terenach wiejskich. Rozwój i umocnienie przemysłu papierniczego i drzewnego, w tym powiązanie go z energetycznym wykorzystaniem biomasy oraz pozytywny wpływ na gospodarkę poprzez zapewnienie tanich i ekologicznych źródeł energii.

2.2.4. Transport, logistyka, handel – szlaki wodne i lądowe

Specjalizacja bazuje na potencjale regionu wynikającym z waloru położenia oraz posiadanych zasobów naturalnych o przeznaczeniu logistyczno-transportowym – szlaki wodne, a także

wynikającym z ukształtowanego i rozwijanego układu i infrastruktury na potrzeby transportu lądowego – szlaki lądowe.

Planowane efekty gospodarcze: Intensywny wzrost wymiany handlowej przy wykorzystaniu nowoczesnych dróg transportu lądowego i wodnego. Zwiększenie wymiany handlowej przyczyniającej się do rozwoju gospodarczego regionu. Radykalny rozwój funkcji gospodarczych, związanych z wykorzystywaniem szlaków transportu lądowego i wodnego, logistyki, działalności gospodarczej w dziedzinie transportu i handlu. Rozwój sektora przedsiębiorstw transportowych, logistycznych i handlowych oraz turystyki wodnej.

2.2.5. Narzędzia, formy wtryskowe, wyroby z tworzyw sztucznych

Specjalizacja bazuje na znacznej liczbie firm MŚP sprofilowanych na produkcji wyrobów gotowych z tworzyw sztucznych, projektowaniu i produkcji narzędzi do wytwarzania wyrobów z tworzyw i metali (formy wtryskowe, matryce, tłoczniki, itp.) oraz produkcji komponentów, w tym również komponentów chemicznych.

Planowane efekty gospodarcze: Intensywny rozwój obecnie funkcjonujących przedsiębiorstw, tworzenie nowych firm, w tym również typu spin-off na bazie komercjalizacji wyników badań i wiedzy oraz pozyskiwanie inwestorów spoza regionu, lokujących zakłady m.in. w parkach przemysłowych, technologicznych i SSE. Bezpośrednim efektem rozwoju gospodarki regionu będzie zwiększenie innowacyjności poprzez wzrost nasycenia rezultatów zawansowanych prac B+R w produktach branży, stosowanych technologiach, wzrost efektywności produkcji, a także rosnące zaawansowanie technologiczne wyrobów oraz wynikające z tego zwiększenie sprzedaży i zyskowności firm, radykalne zwiększenie eksportu i realizacja inwestycji zagranicznych przez firmy z regionu.

2.2.6. Przetwarzanie informacji, multimedia, programowanie, usługi ICT

Specjalizacja bazuje na wiedzy i doświadczeniu w zakresie kształcenia w obszarze informatyki, programowania, multimediów i przetwarzania informacji, wymaganiach określonych w Europejskiej Agendzie Cyfrowej oraz stale rozwijającym się potencjale gospodarczym w tym obszarze. Specjalizacja skupia przede wszystkim obszary takie jak budowa aplikacji, systemów IT i wysoko zaawansowanego oprogramowania, dostarczanie produktów multimedialnych, przetwarzanie informacji oraz świadczenie usług ICT w oparciu o Internet nowej generacji.

Planowane efekty gospodarcze: Skokowy rozwój dziedzin gospodarki związanych z wytwarzaniem i wykorzystywaniem systemów IT, przetwarzaniem informacji, świadczeniem usług ICT, skutkujący powstaniem bardzo dużej liczby mikro i małych firm oraz pewnej liczby firm średniej wielkości, rozwijających nowe aplikacje informatyczne, wykorzystujących najnowsze trendy oraz wdrażających i obsługujących gotowe rozwiązania. Powszechny dostęp do sieci Internet, rozwój nowych technologii oraz rozwój i upowszechnienie aplikacji sieciowych, przy jednoczesnym spadku kosztów wykorzystania oprogramowania dzięki wykorzystaniu technologii cloud computingu umożliwi istotne zwiększenie efektywności działania wszystkich dziedzin gospodarki: produkcji, usług i handlu, obsługi administracyjnej, szkolnictwa i nauki, innych usług publicznych, a także sfery rolnictwa i ochrony środowiska.

2.2.7. Dziedzictwo kulturowe, sztuka, przemysły kreatywne

Celem inteligentnej specjalizacji jest efektywne wykorzystanie regionalnych zasobów kulturowych, jako kluczowego czynnika kształtowania postaw prospołecznych, obywatelskich oraz proinnowacyjnych mieszkańców województwa. W systemie gospodarczym regionu specjalizacja stanowić będzie podstawę rozwoju tzw. przemysłów kreatywnych i kulturowych. Wdrażana będzie w powiązaniu ze specjalizacją w dziedzinie przetwarzania informacji, multimediów, programowania i ICT.

Planowane efekty gospodarcze: W regionie ukształtowany zostanie sektor przemysłu kreatywnego, bazującego na efektywnym wykorzystaniu zasobów kulturowych, historycznych oraz w dziedzinie sztuki. Sektor ten tworzyć będą elastycznie dostosowujące się do warunków rynkowych mikro i małe przedsiębiorstwa, funkcjonujące w układach sieciowych, współpracujące z regionalnymi instytucjami kultury i sztuki, podejmujące nowatorskie, innowacyjne przedsięwzięcia gospodarcze przy powszechnym wykorzystaniu potencjału, wynikającego z cyfryzacji regionu i jego gospodarki – technologii informacyjno-komunikacyjnych, w tym multimediów. Nastąpi rozwój nowego segmentu przedsiębiorczości, opartego o kreatywność i kapitał intelektualny. generującego popyt na rozwiązania cyfrowe (w tym obszarze specjalizacja ta wiąże się ze specjalizacją, dotyczącą przetwarzania informacji i usług ICT. Stworzone zostaną warunki aktywizujące niekonwencjonalne i nowatorskie koncepcje biznesowe, produkty i usługi).

2.2.8. Motoryzacja, urządzenia transportowe i automatyka przemysłowa

Specjalizacja bazuje na długoletniej tradycji regionu w dziedzinie wytwarzania części samochodowych, naprawy urządzeń transportowych kolejowych i drogowych wraz z produkcją części i podzespołów oraz wytwarzaniem układów pomiarowych i łącznikowych, a także istniejącemu zapleczu naukowemu w zakresie mechaniki, budowy maszyn i pojazdów oraz automatyki przemysłowej. Obecnie w branży działa kilka dużych i średnich firm o uznanej marce oraz znacznych możliwościach rozwojowych, sprzedających wyroby finalne oraz sieć ich poddostawców.

Planowane efekty gospodarcze: Intensywny rozwój obecnie funkcjonujących firm, tworzenie nowych firm, w tym również typu spin-off na bazie komercjalizacji wyników badań i wiedzy oraz pozyskiwanie inwestorów spoza regionu, lokujących zakłady m.in. w parkach przemysłowych, technologicznych i SSE. Wymiernym efektem rozwoju powinno być zwiększenie efektywności i wydajności produkcji, zwiększenie sprzedaży i zyskowności firm, radykalne zwiększenie eksportu, realizacja inwestycji zagranicznych przez firmy z regionu, zwiększenie nasycenia rezultatów zawansowanych prac B+R w produktach branży.

2.3. Struktura gospodarki, wiodące sektory.

2.3.1. Sektor celulozowo-papierniczy

Obejmuje IS: Najlepsza bezpieczna żywność – przetwórstwo, nawozy i opakowania.

Obejmuje IS: Biointeligentna specjalizacja –potencjał naturalny, środowisko, energetyka.

Województwo kujawsko-pomorskie jest szczególnie ważnym krajowym dostawcą produktów przemysłu celulozowo-papierniczego. W roku 2010 region dostarczył ponad 1/5 krajowej wartości produkcji sprzedanej przemysłu celulozowo-papierniczego. Na tak wysoką rangę województwa największy wpływ wywiera spółka akcyjna Mondi Świecie.

Spółka ta utworzona została na bazie prywatyzacji należących do największych w Polsce zakładów celulozowo-papierniczych, zawdzięczających swoją lokalizację dogodnemu położeniu w dolnym odcinku Wisły i dostępowi do zasobów leśnych Polski północnej. Mondi Świecie S.A. jest producentem wysokiej jakości papierów do produkcji tektury falistej oraz worków papierowych. Spółka należy do pięciu głównych producentów asortymentów opakowaniowych dla przemysłu produkcji worków i tektury falistej w Europie. Mimo dużej skali i wodochłonności produkcji, spółka jest przyjazna dla środowiska przyrodniczego dzięki wprowadzonym licznym certyfikowanym systemom zarządzania (m.in. ISO 9001, ISO 14001, FSC-CoC).

Przetwórstwo celulozy na papier, tekturę falistą, opakowania z papieru i tektury oraz papierowe artykuły gospodarstwa domowego, również wymagające bliskości dużej rzeki, ale także dostępu zasobów pracy znalazło także dogodne warunki lokalizacyjne w nadwiślańskich dużych i średnich miastach województwa, czyli w Toruniu i Bydgoszczy. Tam zostały zlokalizowane firmy takie jak: Toruńskie Zakłady Materiałów Opatrunkowych oraz MMP Neupack Polska Sp. z o.o. Natomiast w oparciu o korzystne warunki zaopatrzenia w materiały w Świeciu powstała spółka Bart. Na dalszy rozwój sektora celulozowo-papierniczego na Kujawach korzystnie oddziałują niższe niż przeciętnie w Polsce koszty robocizny w tej branży, którym towarzyszy ponadprzeciętna wydajność pracy.

2.3.2. Sektor chemiczny

Obejmuje IS: Narzędzia, formy wtryskowe, wyroby z tworzyw sztucznych.

Obejmuje IS: Najlepsza bezpieczna żywność – przetwórstwo, nawozy i opakowania.

Drugim sektorem o znaczeniu ponadregionalnym jest przemysł **chemiczny** (11% udziału w krajowej wartości produkcji sprzedanej). Przemysł chemiczny rozwinął się na Kujawach dzięki dostępowi do dużych ilości wody z Wisły, położeniu komunikacyjnemu (Centralna Magistrala Kolejowa, obecności bazy surowcowej (sól kamienna, wapienie) oraz zapotrzebowaniu na produkty chemiczne ze strony dobrze rozwiniętego rolnictwa.

Zaplecze naukowo-badawcze i dobrze rozwinięte otoczenie biznesu (m.in. Instytut Inżynierii Materiałów Polimerowych i Barwników w Toruniu, Bydgoski Klaster Przemysłowy), dostęp do wykwalifikowanych, a zarazem charakteryzujących się bardzo wysoką wydajnością pracy kadr oraz podatność na innowacyjne rozwiązania sprawiły, że przemysł chemiczny na Kujawach podtrzymuje swoje długotrwałe tradycje rozwoju. Do dzisiaj do największych w Polsce przedsiębiorstw przemysłowych należą zakłady Anwil SA GK we Włocławku, produkujące polichlorek winylu, nawozy azotowe i wodorotlenek sodu. W gronie największych firm chemicznych w Polsce znalazły się ponadto Soda Polska Ciech sp. z o.o. GK w Inowrocławiu oraz Indorama Polymers we Włocławku.

Tradycje przemysłowe oraz duże walory lokalizacyjne spowodowały, że województwo umacnia swoją pozycję producenta tworzyw sztucznych i produktów powstałych na ich bazie. Jest to możliwe dzięki powstaniu kolejnych firm z udziałem kapitału zagranicznego takich jak: Plastica sp. z o.o., Nitrochem

SA, Hanplast sp. z o.o., Brügmann sp. z o.o. Powstały także nowe innowacyjne firmy zajmujące się produkcją opakowań z tworzyw sztucznych (Supravis Group Saw Bydgoszczy oraz WIP sp. z o.o. w Aleksandrowie Kujawskim). Dotyczy to w szczególności spółki Plastica sp. z o.o. trzykrotnie wyróżnionej tytułem Gazeli Biznesu, będącej jedynym w Polsce wytwórcą paroprzepuszczalnych folii i laminatów. Spółka jest ważnym producentem bezpiecznych opakowań medycznych, odzieży ochronnej, a także opakowań giętkich.

2.3.3. Sektor rolno-spożywczy

Obejmuje IS: Najlepsza bezpieczna żywność – przetwórstwo, nawozy i opakowania.

Województwo kujawsko-pomorskie to także ważny krajowy dostawca żywności (7% wartości krajowej produkcji sprzedanej. Na Liście 2000 przemysł spożywczy Kujaw jest reprezentowany przez branże: mięsną, cukrowniczą, olejarską, mleczarską, zbożową, produkcję gotowych dań i posiłków oraz pozostałych produktów spożywczych. Największe przedsiębiorstwa to Zakłady Tłuszczowe Kruszwica S.A. oraz Krajowa Spółka Cukrowa SA GK w Toruniu zawdzięczające tradycje produkcyjne uprawom roślin przemysłowych na żyznych glebach Kujaw.

Specjalizacja w produkcji zbóż zaowocowała lokalizacją takich wyróżniających się pod względem wielkości firm jak: Cereal Partners Poland Toruń- Pacific oraz Młyny Szczepanki Sp. z o.o. (obecna na Liście 2000 publikowanej w „Rzeczpospolitej" w roku 2009). Wysoki poziom intensywności produkcji zwierzęcej ma swoje odzwierciedlenie w obecności przedsiębiorstw przemysłu mięsnego i drobiarskiego oraz mleczarskiego, reprezentowanego przez firmy: Drobex Sp. z o.o. w Solcu Kujawskim. W roku 2009 na Liście 2000 największych firm w Polsce znalazły się także zakłady mięsne: PW Kier w Chełmnie, Zakłady Mięsne Mat Sp. z o.o. w Czerniewicach, Zakłady Mięsne Nowe w Nowych, Prosiaczek Sp. z o.o. z Jeżewa, a także Spółdzielnia Mleczarska ROTR w Rypinie i Proszkownia Mleka Sp. z o.o., w Piotrkowie Kujawskim, Abramczyk Sp. z o.o., GlobalMalt polska Sp. z o.o..

Na Kujawach, dzięki dobremu położeniu względem krajowego rynku zbytu i spełnieniu warunków technologicznych, rozwinęła się także produkcja gotowych dań i posiłków, której liderem jest Frosta Sp. z o.o. w Bydgoszczy (obecna na „Liście 2000" Rzeczypospolitej w 2009 r). Znane są także w całej Polsce zakłady cukiernicze: Jutrzenka Colian Sp. z o.o. - oddział w Bydgoszczy, Fabryka Cukiernicza Kopernik SA w Toruniu oraz Rieber Foods Polska we Włocławku.

Przemysł spożywczy jest rozmieszczony w licznych miejscowościach regionu, co daje możliwości współpracy w zakresie tworzenia produkcji żywności wysokiej jakości w różnych rejonach województwa, nie tylko w najbardziej atrakcyjnej aglomeracji bydgosko-toruńskiej.

2.3.4. Sektor elektromaszynowy

Obejmuje IS: Motoryzacja, urządzenia transportowe i automatyka przemysłowa.

Do ważnych sektorów gospodarki województwa kujawsko-pomorskiego należy zaliczyć produkcję maszyn i urządzeń. Jest to wynikiem długotrwałych tradycji rozwoju tego przemysłu w Bydgoszczy i Toruniu, czego efektem jest obecność dobrze wykwalifikowanych kadr technicznych oraz zaplecza naukowo-badawczego, tworzonego m.in. przez Ośrodek Badawczo-Rozwojowy Urządzeń Sterowania

Napędów w Toruniu, Laboratorium Badawcze Maszyn i Urządzeń J.N.B. „Eurovita" Sp. z o.o., a także szkoły wyższe o profilu technicznym (UMK w Toruniu, UTP i UKW w Bydgoszczy).

Istotne znaczenie ma także położenie komunikacyjne sprzyjające powstawaniu w województwie licznych przedsiębiorstw o charakterze montażowym oraz ich kooperantów, a także popyt na tabor kolejowy wynikający z pełnienia przez Bydgoszcz funkcji węzła kolejowego. Stąd w skali całego kraju wyróżnia się przedsiębiorstwo PESA Bydgoszcz S.A. dostarczające nowoczesne środki transportu, np. Pesa Dart. Nowoczesne rolnictwo Kujaw spowodowało z kolei zapotrzebowanie na maszyny rolnicze, co daje korzyści spółce z o.o. Unia zlokalizowanej w Grudziądzu. W województwie dobre warunki prowadzenia działalności gospodarczej znalazły także spółki akcyjne, zajmujące się produkcją aparatury rozdzielczej (Apator SA) oraz wytwarzaniem urządzeń dźwigowych i chwytaków (TZUO Towimor).

2.3.5. Sektor elektroniczny

Obejmuje IS: Motoryzacja, urządzenia transportowe i automatyka przemysłowa.

Ważnym kierunkiem rozwoju przemysłu jest przemysł komputerowy oraz produkcja sprzętu RTV i AGD. W ciągu ostatnich kilku lat dzięki przygotowaniu atrakcyjnej oferty inwestycyjnej w gminie Łysomice (podstrefa ekonomiczna) nastąpił rozwój przemysłu wysokich technologii głównie za sprawą utworzenia Sharp Manufacturing Poland Sp. z o.o. produkującej telewizory LCD. W toku licznych przekształceń firmę Sharp zastąpiła firma UMC która kontynuuje produkcję w zakresie RTV. Obecne w sektorze są także takie firmy jak IQTor, Teleplan, Sensata i Tyco Electronics.

2.3.6. Sektor przemysłu lekkiego

Obejmuje IS: Narzędzia, formy wtryskowe, wyroby z tworzyw sztucznych.

W województwie kujawsko-pomorskim dobrze rozwija się także przemysł lekki reprezentowany przez spółki z ograniczoną odpowiedzialnością Bella w Toruniu i Seni w Brodnicy, które produkują artykuły higieniczne dla dorosłych i dzieci. Jest to kierunek produkcji o dużych perspektywach rozwojowych zważywszy na łączenie produkcji z potrzebami prozdrowotnymi.

2.3.7. Sektor meblowy

Obejmuje IS: Biointeligentna specjalizacja –potencjał naturalny, środowisko, energetyka.

Do konkurencyjnych kierunków produkcji można także zaliczyć produkcję mebli. Ten rodzaj produkcji jest głównie reprezentowany przez spółkę z o.o. HF Helvetia Furniture Sp. z o.o. z Bydgoszczy, Adriana Furniture, Bydgoskie Fabryki Mebli oraz Fabrykę Mebli Gala Collezione. W produkcji mebli medycznych przoduje firma Stolter, a mebli biurowych dostarczają przedsiębiorstwa Wutech i Poltech.

2.3.8. Sektor usług BPO SSC

Obejmuje IS: Przetwarzanie informacji, multimedia, programowanie, usługi ICT.

Za atrakcyjne, aczkolwiek wymagające silnego „zakorzenienia" w konkretnym regionie, należy uznać usługi BPO. Są one reprezentowane w regionie przez firmy zlokalizowane w Bydgoszczy i Toruniu

(z zauważalną przewagą Bydgoszczy). Należą do nich m. in.: Livingston Poland Sp. z o.o., Atos IT Services Sp. z o.o., CTDP Sp. z o.o. & Co. sp. k., Opus Capita, PBS Polska Sp. z o.o., Teleplan Polska Sp. z o.o., NMG Sp. z o.o.. Największa z nich to spółka akcyjna Alcatel-Lucent SA z oddziałem w Bydgoszczy, od kilku lat oferująca m.in. hosting aplikacji i usługi zdalnego zarządzania sieciami, jak również prace projektowe na potrzeby sprzedaży dla klientów zagranicznych.

Wśród firm z sektora nowoczesnych usług zauważalna jest silna na tle kraju reprezentacja firm z sektora IT. Sektor ten ma w regionie silną reprezentację również w zakresie firm niezwiązanych z branżą BPO/SSC a reprezentującą obszar tzw. „branż kreatywnych" . Znakomitym przykładem jest tu firma Vivid Games z Bydgoszczy, developer gier na platformy mobilne.

2.4. Dotychczasowe działania prowadzone przez samorząd województwa

2.4.1. Inwestycje

2.4.1.1. Obsługa projektów inwestycyjnych

Obsługa projektów inwestycyjnych oznacza informowanie potencjalnych inwestorów o dostępnych terenach, informowanie ich o warunkach prowadzenia działalności gospodarczej w Polsce, obowiązujących normach prawnych, informowanie o instrumentach wsparcia inwestycji na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, organizowanie spotkań z przedstawicielami zainteresowanych jednostek samorządu terytorialnego: wojewódzkich, powiatowych i gminnych, urzędów pracy oraz innych instytucji obsługi biznesu. Do obsługi projektów inwestycyjnych, w 2004 roku powołano Kujawsko-Pomorskie Centrum Obsługi Inwestorów (K-P COI).Tak kompleksowa obsługa inwestorów odbywa się zgodnie ze standardami Polskiej Agencji Informacji i Inwestycji Zagranicznych (PAIiIZ), której K-P COI jest autoryzowanym partnerem, zgodnie z umową podpisaną przez Województwo Kujawsko-Pomorskie i PAIiIZ. W myśl tej umowy K-P COI weryfikuje i aktualizuje tzw. formatki opisowe terenów inwestycyjnych otrzymane z jednostek samorządu terytorialnego. K-P COI audytuje tereny w oparciu o dostarczone formatki samodzielnie lub z udziałem przedstawicieli PAIiIZ-u.

Ilość obsłużonych projektów inwestycyjnych jest zależna od kilku czynników: nadesłanych zapytań bezpośrednich ze strony inwestora, nawiązanych kontaktów w trakcie imprez promocyjnych oraz częstotliwości napływu zapytań z PAIiIZ. Ważnym źródłem informacji o dostępnych terenach są zasoby PAIiIz-u, który jest pierwszym punktem kontaktowym w Polsce. PAIiIZ, w oparciu o ankiety zapotrzebowania dostarczone inwestorowi analizuje rynek dostępnych terenów i kontaktuje się z wybranymi regionami lub przekazuje informację o zainteresowaniu danym terenem na podstawie selekcji wcześniej dokonanej przez inwestora. Najczęściej jednak potencjalni inwestorzy kontaktują się z K-P COI bezpośrednio. W latach 2010-2014 średnia liczba projektów obsłużonych w skali roku wynosiła 45, w tym zapytań otrzymanych poprzez PAIiZ było ok. 20.

2.4.2. Prowadzenie szkoleń dla samorządów

Szkolenia dla samorządów w zakresie obsługi inwestorów dotyczą głównie kwestii odpowiedniego przygotowania ofert inwestycyjnych, w tym tzw. formatek opisowych, zapoznania się z aktualnymi instrumentami wsparcia inwestorów na różnych poziomach administracji, przygotowania strategii promocji regionu w kontekście nadchodzącego, nowego okresu finansowania z kujawsko-pomorskiego RPO (np. w ramach konferencji „Przygotowywanie i promocja terenów inwestycyjnych w regionie w pobliżu strategicznych inwestycji drogowych A1 i S5", czerwiec 2015). Prowadzone są

też audyty terenów inwestycyjnych, które są okazją do bezpośredniej rozmowy i szkolenia pracowników urzędów gminnych w zakresie obsługi inwestora.

2.4.3. Konferencje promujące potencjał inwestycyjny regionu

Nasz region promowany jest na konferencjach specjalistycznych, głównie związanych z branżą usług outsourcingowych (BPO/SSC). W latach 2013-2015 region był obecny na imprezach konferencyjno-wystawienniczych w Reims (2013), Warszawie (2014), Sztokholmie (2014), Amsterdamie (2015) oraz na dwóch konferencjach w Krakowie w maju i czerwcu 2015 r. Specyfika branży sprawia, iż promowany jest na nich potencjał jedynie Bydgoszczy i Torunia jako destynacji dla potencjalnych inwestorów, dostarczycieli usług finansowych, księgowych, projektowania software IT, obsługi technicznej IT klienta, HR itp. Obiekty standardowe dla branży BPO/SSC znajdują się jedynie w największych miastach regionów. KP COI jest także samodzielnym organizatorem konferencji. W latach 2012 – 2015 zorganizowano m.in. konferencję poświęconą bezpośrednim inwestycjom zagranicznym w województwie kujawsko-pomorskim (grudzień 2012), nowoczesnym usługom (październik 2013), rozwojowi terenów inwestycyjnych (marzec 2014) oraz konferencję nt. sektora chemicznego (marzec 2015).

2.4.4. Udział w targach inwestycyjnych

Potencjał inwestycyjny regionu, miast i gmin jest promowany na międzynarodowych targach, m.in. monachijskich targach ***Expo Real***, uznawanych za najważniejsze w branży inwestycyjnej. Kujawsko-Pomorskie Centrum Obsługi Inwestorów uczestniczyło w nich jako wystawca w latach 2010 i 2013-2015 wspólnie z gminami z województwa, które najaktywniej promują swoje tereny inwestycyjne (Bydgoszczą, Toruniem, Włocławkiem, Grudziądzem, Solcem Kujawskim). Monachium jako ważne centrum targowe jest także organizatorem imprezy pn. ***Transport & Logistic***. KP COI uczestniczyło w tegorocznej edycji targów wraz z partnerami projektu promocji terenów przy autostradzie A1, gminami: Grudziądz, Kowal, Brześć Kujawski i Gmina Włocławek. Drugą najważniejszą imprezą stricte inwestycyjną są odbywające się w Cannes targi ***MIPIM***. W marcu 2015 r. KP COI uczestniczyło w nich, jako wystawca prezentując tereny inwestycyjne Grudziądza, Torunia, Bydgoszczy, Brodnicy i Włocławka.

2.4.5. Tworzenie analiz wybranych aspektów atrakcyjności inwestycyjnej

Analizy są istotnym elementem pakietu informacyjnego o regionie. Corocznie przygotowywane są ogólne analizy atrakcyjności inwestycyjnej regionów. Podmiotem zlecającym jest Polska Agencja Informacji i Inwestycji Zagranicznych, a przygotowuje ją zespół badaczy Szkoły Głównej Handlowej. Linki do analizy dostępne są na stronie www.paiz.gov.pl i Kujawsko-Pomorskiego Centrum Obsługi Inwestorów. Analizy szczegółowe dotyczące szczególnych sektorów gospodarki przygotowane są na zlecenie regionalnego Centrum Obsługi Inwestorów. W latach 2013-2015 opracowano dwie publikacje dotyczące potencjału usług outsourcingowych w Bydgoszczy i Toruniu (2013) oraz rynku chemicznego w regionie (2014). Publikacje dostępne są w formie elektronicznej i drukowanej w polskiej i angielskiej wersji językowej. Publikacji prac towarzyszy zwyczajowo konferencja tematycznie związana z daną analizą.

2.4.6. Tworzenie bazy danych terenów inwestycyjnych

Do jednych z głównych zadań Kujawsko-Pomorskiego Centrum Obsługi Inwestora oraz Kujawsko-Pomorskiego Centrum Obsługi Inwestorów i Eksporterów, należy aktualizacja oraz tworzenie ofert inwestycyjnych terenów położonych w obrębie regionu. W celu pozyskania inwestorów i wykorzystania potencjału poszczególnych rejonów województwa, jednostki samorządu terytorialnego przy pomocy jednostek COI/COIE przygotowują oferty inwestycyjne. W województwie kujawsko-pomorskim łącznie 47 gmin przedstawiło oferty inwestycyjne typu greenfield (łączna powierzchnia terenów inwestycyjnych wyniosła 2855,4 ha). Oferowane tereny przeznaczone są głownie na działalność usługową oraz produkcyjną, dużo rzadziej mają pełnić funkcje turystyczne czy mieszkalne. Znacznie mniejsza jest oferta hal i magazynów przeznaczonych na inwestycje typu brownfield. Oferty tego typu złożyło 18 gmin. Łączna powierzchnia oferowanych hal i magazynów wyniosła 64 921,99 m2, natomiast łączna powierzchnia gruntów to 315 751 m2.

Na uwagę zasługuje dobra dostępność informacji dotycząca oferty terenów inwestycyjnych, którą można pozyskać w wersji podstawowej ze strony internetowej Kujawsko-Pomorskiego Centrum Obsługi Inwestora w Toruniu. Pełną ofertę inwestycyjną można otrzymać poprzez kontakt z biurem COI. Na stronie internetowej www.coi.kujawsko-pomorskie.pl dostępne są oferty inwestycyjne oraz informacje gospodarcze w trzech wersjach językowych – oprócz polskiej, również w angielskiej i niemieckiej. Kujawsko-Pomorskie Centrum Obsługi Inwestora pełni ponadto funkcję regionalnego Certyfikowanego Partnera PAIiIZ. Oferty inwestycyjne są zróżnicowane pod względem areału, co pozwala na zaspokojenie potrzeb inwestorów zarówno małych, jak i planujących stworzenie dużych, wielkopowierzchniowych obiektów produkcyjnych lub usługowych.

2.5. Eksport

2.5.1. Realizacja misji gospodarczych poza terenem kraju

W latach 2014 – 2015 województwo kujawsko-pomorskie w ramach dwóch projektów współfinansowanych ze środków Unii Europejskiej zrealizowało 7 misji gospodarczych. Misje odbyły się w 5 krajach: w Europie (3 misje w Niemczech, po jednej w Danii i Szwecji) oraz po jednej w Chinach i USA. Udział przedsiębiorców zakwalifikowanych do udziału w misji gospodarczej był finansowany w ramach pomocy *de minimis*. Dwie spośród 7 misji zorganizowano w partnerstwie z największymi samorządami, tj. Miastem Bydgoszcz, Gminą Miasta Torunia i Gminą Miasta Grudziądza. Wśród wspieranych branż znalazły się: narzędziowo-przetwórcza, spożywcza, IT, turystyki medycznej, meblarskiej i stalowo-maszynowej. Misja gospodarcza to wyjazd mający na celu przeprowadzenie rozmów handlowych z potencjalnymi partnerami biznesowymi, który może być połączony z udziałem przedsiębiorcy w targach w charakterze wystawcy, bądź jako osoby odwiedzającej. Jest to skuteczne narzędzie wspierania przedsiębiorstw z województwa kujawsko-pomorskiego w nawiązywaniu kontaktów eksportowych. W zorganizowanych przez Województwo 7 misjach wzięło udział 66 przedstawicieli firm z terenu województwa kujawsko pomorskiego oraz przedstawiciele dwóch klastrów. Wśród efektów, jakie osiągnęły firmy z udziału w misji, na podstawie opinii samych zainteresowanych wymienić należy: nawiązanie kontaktów, które mogą zaowocować współpracą handlową, nawiązanie kontaktów z firmami regionu, poznanie trendów i mechanizmów działających na rynku UE i amerykańskim oraz chińskim, nawiązanie kontaktów z dostawcami z odwiedzanego kraju, promocja firmy na odwiedzanym rynku, możliwość nawiązania kontaktu z instytucjami, do których pojedynczy przedsiębiorca ma problem z dotarciem, nawiązanie nieformalnych kontaktów pomocnych podczas organizacji wyjazdów na targi i konferencje, poszerzenie doświadczenia i wiedzy pracowników biorących udział w misjach.

2.5.2. Usługi informacyjne na rzecz przedsiębiorców z regionu

Od 2011 roku w strukturze organizacyjnej Urzędu Marszałkowskiego Województwa Kujawsko-Pomorskiego funkcjonuje Centrum Obsługi Inwestorów i Eksporterów, powołane na mocy porozumienia ramowego zawartego pomiędzy Ministerstwem Gospodarki a Województwem Kujawsko-Pomorskim. Odgrywa ono istotną rolę w zakresie umiędzynarodowiania przedsiębiorstw poprzez ułatwienie przedsiębiorcom, a także organizacjom zrzeszającym przedsiębiorców, dostępu do kompleksowych, nieodpłatnych usług informacyjnych w zakresie niezbędnym do planowania, organizowania i realizacji eksportu i/lub inwestycji poza granicami Polski.
W grupie usług o charakterze „pro-eksport" znajdują się między innymi takie usługi, jak:
1. Udostępnianie kontaktów do potencjalnych, zagranicznych odbiorców z komercyjnej bazy b2b.
2. Udostępnianie informacji o zagranicznych, branżowych imprezach targowo-wystawienniczych, misjach gospodarczych organizowanych z Polski i do Polski przez wyspecjalizowane instytucje.
3. Przekazywanie danych o uwarunkowaniach eksportowo-inwestycyjnych na rynkach zagranicznych.
4. Informowanie o aktywnych instrumentach wsparcia eksportu w obszarze finansowym, usługowym i instytucjonalnym.
5. Informowanie o bezpłatnych możliwościach promocji oferty eksportowej polskich firm na rynkach zagranicznych (m.in. za pośrednictwem WPHI Ambasad i Konsulatów RP).
6. Informowanie , jak skorzystać z systemu interwencyjnego SOLVIT.
Przy świadczeniu usług Kujawsko-Pomorskie COIE współpracuje z Wydziałami Promocji Handlu i Inwestycji ambasad i konsulatów RP (WPHI) oraz wydziałami gospodarczymi ambasad RP.
Przedsiębiorcy mogą korzystać z usług bezpłatnie a działalność Kujawsko-Pomorskiego Centrum Obsługi Inwestorów i Eksporterów finansowana była z Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka oraz budżetu województwa. Obecnie całość finansowania przejął budżet województwa.

2.5.3. Administracja bazą danych ofert współpracy

Centrum Obsługi Inwestorów i eksporterów stworzyło i administruje bazę danych ofert współpracy która agreguje napływające do COIiE zapytania pochodzące zarówno od Wydziałów Promocji Handlu i Inwestycji działających przy ambasadach RP jak i zapytania od zainteresowanych podmiotów, które przekazują je bezpośrednio pracownikom COIiE.

2.5.4. Tworzenie analiz wybranych aspektów regionalnego eksportu

Przy planowaniu działań zmierzających do zwiększenia internacjonalizacji przedsiębiorstw województwa kujawsko-pomorskiego niezwykle cenna jest znajomość potencjału województwa, możliwości eksportowych oraz prognoz. Wychodząc z tych założeń Centrum Obsługi Inwestorów i Eksporterów zleciło w 2012 roku opracowanie analizy dotyczącej ww. zagadnień. Analiza pod nazwą: „Analiza atrakcyjności eksportowej województwa kujawsko-pomorskiego" obejmowała okres do 2011 roku. Opracowanie zawiera m.in. takie zagadnienia, jak struktura geograficzno-towarowa eksportu województwa, wartość obrotów handlowych, struktura eksportujących przedsiębiorstw, instrumenty i instytucje wsparcia eksportu, bariery w prowadzeniu działalności eksportowej oraz prognozy i rekomendacje do 2017 roku. Z uwagi na duże zainteresowanie ze strony przedsiębiorców, w 2014 roku zlecono opracowanie kolejnej analizy. Tym razem dotyczyła ona sektora rolno-spożywczego i, podobnie jak wcześniejsza publikacja, zawierała wszystkie istotne zagadnienia dotyczące stanu aktualnego oraz prognoz dla sektora rolno-spożywczego. Ponadto zawierała plan

rozwoju eksportu dla branży do roku 2024. Opracowanie analiz sfinansowane zostało z Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka.

2.5.5. Organizacja spotkań informacyjnych i konferencji dla eksporterów z regionu

Jednym z ważniejszych elementów promocji eksportu oraz inwestycji na rynkach zagranicznych są organizowane przez COIE spotkania informacyjne dedykowane przedsiębiorcom.

Ich tematyka dostosowywana jest do zmieniającej się sytuacji w kwestii głównych kierunków eksportowych oraz do potrzeb odbiorców – aktualnych i potencjalnych eksporterów. Gromadzą one liczną rzeszę uczestników. Niektóre wydarzenia organizowane były przy współpracy z partnerami, m.in. Wydziałem Promocji Handlu i Inwestycji w Moskwie, Izby Celnej Toruniu, Instytutu Studiów Podatkowych Modzelewski i Wspólnicy czy Polsko-Niemieckiej Izby Przemysłowo Handlowej (AHK Polska).

Wszystkie wydarzenia finansowane były z Programu Operacyjnego Innowacyjna Gospodarka.

2.5.6. Wydawnictwa pro-eksport

W roku 2014 Kujawsko-Pomorskie COIE przy współpracy z firma Deloitte opracowało i wydało poradnik dla eksporterów (wersja elektroniczna) pt. „Co przyszły eksporter sprawdzić i wiedzieć powinien". Poradnik, będący przewodnikiem dla firm rozpoczynających działalność eksportową, został wydany również w wersji drukowanej (Ministerstwo Gospodarki) i jest dystrybuowany bezpłatnie wśród firm podczas wszystkich organizowanych spotkań informacyjnych oraz konferencji. Każdy zainteresowany przedsiębiorca , który zgłosi się do COIE, może otrzymać wersję elektroniczną, jak i drukowaną poradnika.

2.5.7. Strona internetowa o charakterze „pro-eksport"

Przedsiębiorcy prowadzący aktywność eksportową lub inwestycyjną poza granicami Polski, bądź planujący jej rozpoczęcie, mają możliwość skorzystania z wielu pomocnych informacji i danych zamieszczanych na bieżąco przez pracowników COIE na stronie internetowej https://kujawskopomorskie.trade.gov.pl/ Znajdują się na niej m.in. informacje z zakresu finansowych instrumentów wsparcia aktywności eksportowej czy informacje przekazywane przez Wydziały Promocji Handlu i Inwestycji. Ponadto zamieszczana jest tam aktualizowana baza zapytań ofertowych firm zagranicznych zainteresowanych zakupem towarów lub usług.

2.6. Promocja gospodarcza

2.6.1. Współorganizacja forum gospodarczego

Od wielu lat Region współpracuje ze Stowarzyszeniem Integracja i Współpraca przy organizacji Forum Gospodarczego w Toruniu. W ostatnich latach w ramach forum zorganizowano liczne panele poświęcone tematyce m. in. inwestycji, eksportu, transportu wodnego, promocji art. rolnych, rybołówstwu, edukacji i innowacjom.

2.6.2. Współorganizacja plebiscytów i nagród dla lokalnych przedsiębiorców

Region współuczestnicy w organizacji plebiscytu „Złota setka" Pomorza i kujaw jak i szeregu innych imprez mających nagradzać osiągnięcia przedsiębiorców naszego regionu takich jak „Nasze dobre", „Menager roku" czy „Top 10".

2.6.3. Organizacja „Dni kariery” dla uczniów klas maturalnych i studentów

Szczególną role region przykłada do promocji wśród przyszłych absolwentów szkół średnich i studentów zatrudnienia w nowoczesnych sektorach związanych z usługami dla biznesu. Celem jest zapoznanie młodzieży z ofertą sektora oraz prezentacja warunków i kultury pracy w nowoczesnych firmach usługowych. Dynamicznych rozwój sektora BPO/SSC w regionie w ostatnich latach stwarza nadzieję na absorbcję w przedsiębiorstwach z tego segmentu znacznej ilości wykształconych absolwentów którzy w innej sytuacji zmuszeni byliby do szukania pracy poza województwem.

3. Działania zakładane na lata 2016-2018/2020

3.1. Wsparcie inwestycji

Podstawowym celem promocji inwestycyjnej będzie pozyskanie inwestorów na tereny, których uzbrojenie zostało sfinansowane w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-2013. W dalszej kolejności celem będzie pozyskanie inwestorów na tereny położone w szczególnie atrakcyjnych gospodarczo obszarach województwa:

- Konurbacji Bydgoszczy i Torunia,
- Obszarów położony wzdłuż istniejących i powstających autostrad i dróg ekspresowych (A1, S5 i S10),
- Tereny Aktywności Gospodarczej położone poza w/w obszarami.

3.1.1. Formuła realizacji wsparcia

Wsparcie będzie realizowane w formule projektów partnerskich, w których liderem będzie Samorząd Województwa, a partnerami samorządy lub powołane przez samorządy jednostki specjalizujące się w obsłudze inwestycji i promocji gospodarczej. Realizacja w/w formy wsparcia została realizowana w latach 2013-15 z pozytywnymi rezultatami i rekomendowana jest jej kontynuacja.

Proponowana jest realizacja projektów partnerskich w oparciu o linie produktowe skoncentrowane na promocji skierowanej w miarę możliwości do konkretnego adresata biznesowegow takich obaszarach jak inteligentne specjalizacje i promocja terenów inwestycyjnych

3.1.2. Schemat realizacji

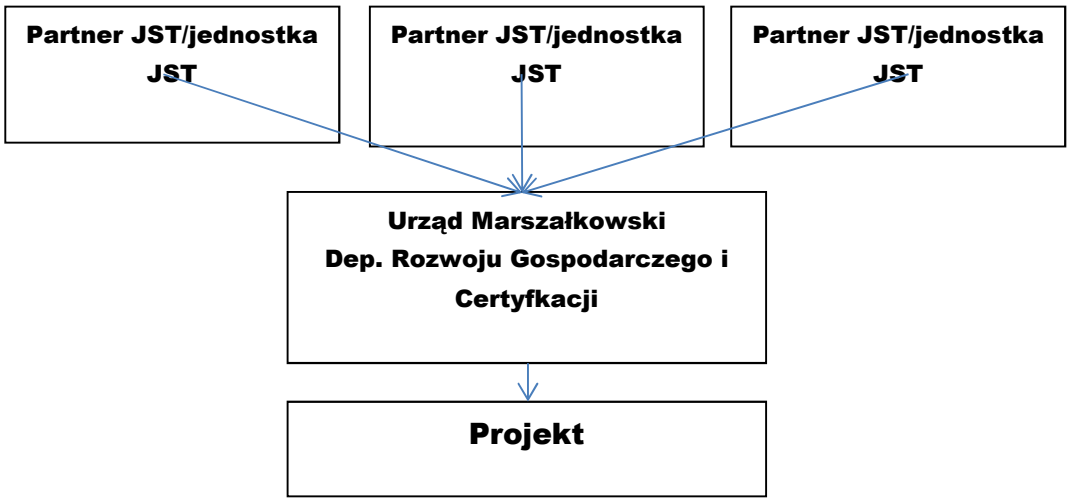

3.1.3. Przewidywane działania

Działania realizowane w ramach promocji inwestycyjnej mają na celu zapoznanie jak najszerszej grupy odbiorców krajowych i zagranicznych z ofertą inwestycyjną oraz ukształtowanie wizerunku regionu, jako atrakcyjnego miejsca dla inwestowania, co w rezultacie powinno doprowadzić do zwiększenia poziomu inwestycji na promowanych

obszarach. Podejmowane działania stanowić będą kontynuację dotychczasowych działań promocyjnych podejmowanych zarówno przez Urząd Marszałkowski oraz partnerskie gminy i będą polegać m.in. na:

- Uczestniczeniu w międzynarodowych imprezach targowo-wystawienniczych skierowanych tak do potencjalnych inwestorów jak i wydarzeniach branżowych umożliwiających promocje oferty skierowanej do konkretnej branży, uczestnictwo polegać będzie zarówno na wykupieniu przestrzeni wystawienniczej jak i udziale w charakterze odwiedzającego w wydarzeniach, w których wykupienie własnej przestrzeni byłoby zbyt kosztowne bądź niezasadne,
- Organizacji kampanii promocyjnych w prasie i tv oraz kampanii outdoorowych promujących region i jego wybrane obszary,
- Organizacji wydarzeń lokalnych o ogólnokrajowym i międzynarodowym charakterze promujących region wśród wybranych przedstawicieli biznesu,
- Zakupie opracowań eksperckich w zakresie potencjału inwestycyjnego województwa w wybranych obszarach,
- Organizacji szkoleń i spotkań dla samorządów zajmujących się obsługą inwestycyjną mających na celu pogłębienie współpracy i wzrost umiejętności pracowników.

3.2. Wsparcie eksportu

Podstawowym celem promocji eksportowej będzie zwiększenie poziomu wymiany handlowej miedzy przedsiębiorcami z terenu województwa a partnerami z zagranicy. Działania skierowane będą zarówno na rozwój relacji handlowych z krajami Unii Europejskiej, na czele z Niemcami, jako najważniejszym partnerem handlowym[1], jak i z krajami spoza tego obszaru. Kontakty będą nawiązywane z obiecującymi rynkami o wysokim potencjale, z którymi region ma dobre stosunki w innych niż gospodarcze obszarach, w nadziei, że przełożą się one w przyszłości na zdecydowany wzrost wymiany handlowej. Planowane działania stanowić będą kontynuację działań realizowanych w ramach perspektywy finansowej 2007-2013:

- Projektu „Sieć Centrów Obsługi Inwestorów i Eksporterów" realizowanych w ramach Programu Innowacyjna Gospodarka, 2007-2013,
- Działań realizowanych w ramach Działań 5.1 i 5.5 Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Kujawsko-Pomorskiego na lata 2007-13.

3.2.1. Formuła realizacji wsparcia

Podstawową formą realizacji działań będzie projekt skierowany do firm z terenu województwa, umożliwiający im uczestnictwo w branżowej imprezie targowej uzupełniony o następujące działania:

- Usługi doradcze w zakresie podejmowania i rozwijania działalności eksportowej, w szczególności z uwzględnieniem tworzenia strategii eksportowych, planów rozwoju eksportu, analiz gotowości eksportowej, międzynarodowych strategii marketingowych, badań i analiz potencjału eksportowego przedsiębiorstw, strategii finansowania przedsięwzięć eksportowych, tworzenia działów obsługi eksportu, dostosowanie biznes planu do działań eksportowych firmy, doradztwo prawne związane z wejściem na rynek zagraniczny.

[1] Dane z systemu INSIGOS uzyskane przez Kujawsko Pomorskie Centrum Obsługi Inwestorów i Eksporterów.

- Przedsięwzięcia promujące postawy proeksportowe przedsiębiorstw i/lub zapewniające kompleksowe przygotowanie do rozpoczęcia (rozwijania) działalności na rynkach międzynarodowych (w tym organizacja wydarzeń promujących postawy eksportowe, organizacja przedsięwzięć promujących marki eksportowe na rynkach docelowych, opracowywanie analiz rynków zagranicznych).
- Udział przedsiębiorców w międzynarodowych targach i wystawach oraz w misjach gospodarczych związanych z targami i wystawami za granicą.
- Wyszukiwanie i dobór partnerów na rynku docelowym.
- Tworzenie i ułatwianie nawiązywania zagranicznych kontaktów gospodarczych przedsiębiorstw (poprzez np.: elektroniczne platformy wymiany informacji, czy w ramach współpracy międzyregionalnej podmiotów publicznych).
- Projekty z zakresu promocji gospodarczej regionu.

  Realizacji podlegać będą dwa podstawowe rodzaje projektów:
  - Typ A - Projekty własne województwa,
  - Typ B - Projekty IOB realizowane we współpracy z klastrami/inicjatywami klastrowymi, jako kontynuacja wsparcia realizowanego w ramach RPO WK-P 2007-13.

3.2.2. Schemat realizacji

Projekt typu A:

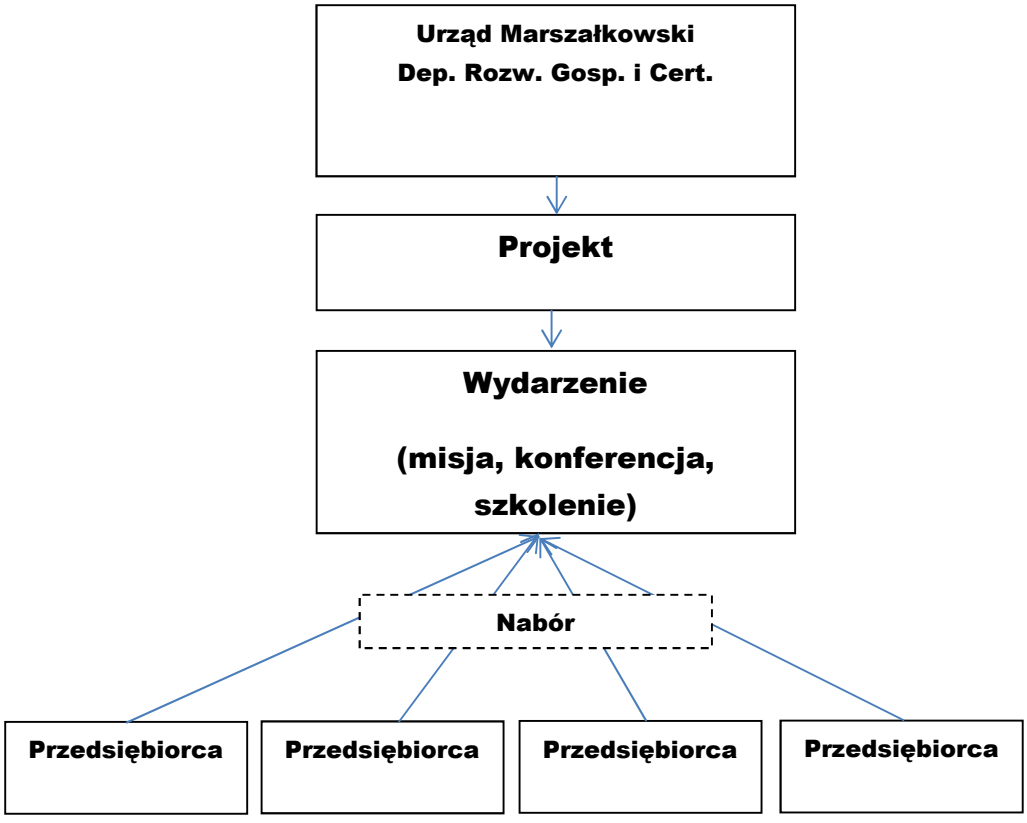

Projekt typu B:

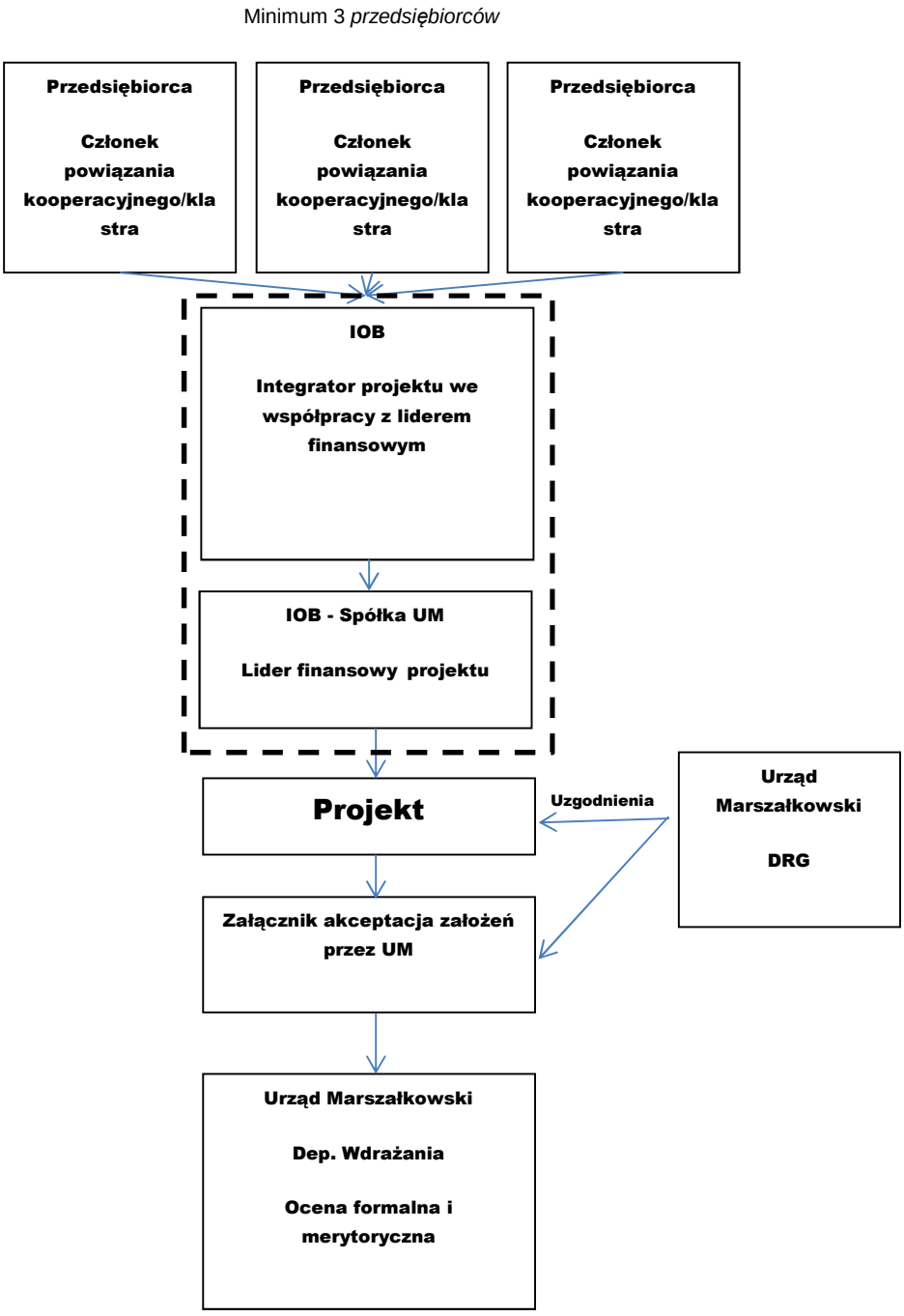

3.2.3. <u>Dodatkowe wymogi formalne dla projektów Typ B</u>

Przedłożone projekty realizowane w ramach klastrów i inicjatyw klastrowych będą musiały przedstawić jako załącznik do wniosku plan rozwoju eksportu/strategię eksportową dla klastra/powiązania kooperacyjnego, zawierającą minimum następujące elementy:

- Analiza potencjału przedsiębiorstw i prezentowanej oferty eksportowej,
- Analiza otoczenia konkurencyjnego i analiza sektora na wybranych rynkach,
- Ramowy plan wejścia na rynki zagraniczne z uwzględnieniem harmonogramu oraz określeniem środków na realizację strategii.

Projekt powinien być spójny zarówno z przyjętymi w planie/strategii celami i założeniami dla całej grupy, jak też z przyjętymi celami i założeniami dla poszczególnych członków (jeżeli takie posiadają). Przyjęty horyzont czasowy dla strategii to minimum 2 lata, jednak nie krótszy niż okres realizacji projektu. Plan/strategia powinny stanowić załącznik do umowy partnerskiej. W trakcie realizacji projektu dopuszczalna jest aktualizacja założeń planu uwzgledniająca zmienioną sytuację gospodarczą i/lub uzyskane w trakcie projektu rezultaty.

Wskazane typy projektów stanowią rozwiązania preferowane do realizacji, nie zamyka to jednak możliwości realizowania działań w innej formule przewidzianej w odpowiednich regulaminach konkursów.

3.3. Kraje będące głównymi adresatami promocji eksportowej realizowanej w ramach projektów własnych regionu.

3.3.1. Kraje z największą wymianą handlową z regionem[2]:

- Niemcy,
- Rosja,
- Republika Czeska,
- Wielka Brytania,
- Francja,
- Holandia,
- Szwecja,
- Ukraina,
- Włochy,
- Dania.

3.3.2. Kraje z dużym potencjałem współpracy międzynarodowej, z którymi region ma zaawansowaną współpracę w różnych dziedzinach m.in.:[3]

- Chiny,
- Gruzja,
- USA,
- Finlandia,
- Hiszpania.

3.3.3. Inne kraje, z którymi współpraca może przynieść wymierne korzyści gospodarcze i umożliwić lokalnym firmom zwiększenie wpływów z działalności eksportowej, np.:[4]

- Kazachstan,
- Iran,

[2] Dane pozyskane z systemu INSIGOS za rok 2013 przez Centrum Obsługi Inwestorów i Eksportu.
[3] Wybór krajów określono na podstawie dotychczasowej współpracy regionalnej, zrealizowanych wyjazdów gospodarczych i podpisanych porozumień.
[4] Wybór o charakterze informacyjnym na podstawie dotychczasowych inicjatyw realizowanych przez region oraz informacji pozyskanych od przedsiębiorców na spotkaniach.

- Indie,
- Angola.

4. **<u>Ograniczenia w uzyskaniu dofinansowania</u>**

   Nie jest możliwe uzyskanie dofinansowania przez firmy zaliczane do dużych przedsiębiorstw zgodnie z definicją zawartą w Ustawie o swobodzie prowadzenia działalności gospodarczej (Dz. U. z 2004 r. Nr 173, poz. 1807 z późn. zm.). Patrz Rozporządzenie Komisji (UE) nr 651/2014 z dnia 17 czerwca 2014 r. uznające niektóre rodzaje pomocy za zgodne z rynkiem wewnętrznym w zastosowaniu art. 107 i 108 Traktatu.

   Nie jest możliwe uzyskanie dofinansowania przez firmy zajmujące się pierwotna produkcją rolną i tzw. „pierwszym przetworzeniem" produktów rolnych. Możliwe jest wykonywanie zadań łączonych, w których uczestniczą w/w firmy uzyskujące dofinansowanie z innych źródeł. Patrz ROZPORZĄDZENIE KOMISJI (UE) NR 651/2014 z dnia 17 czerwca 2014 r. uznające niektóre rodzaje pomocy za zgodne z rynkiem wewnętrznym w zastosowaniu art. 107 i 108 Traktatu art. 1 ust. 3 lit. b i c oraz ROZPORZĄDZENIE KOMISJI (UE) NR 1407/2013 z dnia 18 grudnia 2013 r. w sprawie stosowania art. 107 i 108 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej do pomocy de minimis art. 1 ust. 3 lit. b i c.

5. **<u>Dokumenty pomocnicze:</u>**

   Zarząd Województwa Kujawsko-Pomorskiego będzie corocznie przyjmował uchwałą dla projektów własnych realizowanych przez samorząd województwa Plan Działań na dany rok kalendarzowy obejmujący szczegółowe plany dotyczące realizowanych kierunków i form promocji.